

U ono četvrt vijeka, što ga je proveo u radu za Družbu, nije imao nikada odmora. Najmanje u najljepim ljetnjim mjesecima, kad je trebalo sve udešavati za otvorenje škola, namještenje učitelja itd. A sve na njemu. Jeretov se sjeća, kako su ga prijatelji nagovarali nek ga odvuče odanle, a on se nije dao.

A bio je uvijek slabih živaca kao i onda kad je u vrijeme svjetskog rata morao u najtežim časovima da drži klonule duhove svojom vedrinom i nepresušivim optimizmom.

Bio je tijesno vezan sa Supilom. U njegovoj blizini stvarala se riječka rezolucija i plele se mnoge druge velike niti.... C. je Supila smatrao svojim prijateljem, ali i učiteljem, kome je ostao vjeran do dana današnjega. Vjeran mislima i idealima, što ih je onaj izvanredni čovjek ispovijedao u one lijepe dane, kad je ¹⁹¹⁸ ~~(Frano)~~ bio u jeku svoje snage i svoga zdravlja.

Njegov dom u Opatiji, stari Dalibor, nazivali su "konzulatom". Tu su gotovo svi naši književnici ~~x~~ onog vremena i naši vidjeniji nacionalni radnici

bili kao kod kuće. ~~Oni dolazili su kao mili gosti~~ poznatiji

Česi i Slovaci. ~~Prijatelje i goste dočekivala je njegova~~

žena Ema, duša njegova doma. Evo što piše o tom domu slovački rodoljub Svetozar Hurban Vajanski u svojoj putopisnoj knjižici: "Volosko-Venecija" (1905):

Na obede bol som s Mazzurovei v Grand hoteli, po obede u hostitelja našho pána Viktora Cara Emina. Vitala nás jeho pani, krásavica Horvatka, že vraj: casa

piccola-cuore grande "(dom mali, ale srđce velké), no i dom nie je tako malý, a srđcia naozaj vrelo bily v ústretu hostom. U Cara shromáždila se dost

velká spoločnosť, ohnivé, temné vino zablyšlo sa granatovým leskom v brúsených pohároch. Zaujímala ma biblioteka, naozaj temer vyčerpávajúci výbor

všetkého, čo poskytly najcenejšieho literatury: nemecka, italska, ^{francuska} francúška, anglicka a ruska, nepočítajúc celú srbsko-horvatskú literatúru...."

Pošto bi cijeli dan radio, u večer bi ^{u čitaonici i zori} okupljao ~~mnogo~~ diletanata i vježbao ih u prikazivanju igrokaza, što ih je često sam za njih pisao ili

^{prevedivao} priredivao. Poznate su ^{njegove parodije što izvorne što prevedene} komedije "Kontra sreću se ne more", "Fakin od porta",

"Barba Napulion", ~~osobito~~ "Šior Bazilio z napi pal" pa dječije:

"Gjurgjica", "Nevidljivi Jurić", "Sirote" itd.

Mnogo je pisao u novine. Danas su gotovo svi istaknutiji istarski prvaci pod zemljom, a nije bilo jednoga, koga nije njegovo pero ispratilo do groba. U

tim nekrolozima bilo je vanredno mnogo srea i duše.

Poslije sloma što ga je doživio na svom rođenom kamenu, ušao je u njega strah, da ne propane, i ono, što imamo. I kad bi ga pitali, kako gleda na sadašnje

prilike, odgovarao bi: kroz strah od kletve, što je na nama i u nama...

Na Nikolinje 1931, na matineji Jadranske Straže ~~xxx~~ u Narodnom kazalištu u Zagrebu održao je Car predavanje: "Hoćemo li da očuvamo naše more treba da ga zavalimo." Spominjući jedno naše mjesto nad morem, otkud su se u prvašnje vrijeme ^{našom talijanicom} pozdravljali prijateljski jedrenjaci, nadovezao je: "Danas se onuda vijore tuđe boje. Samo na suvoj jednoj i sunovratnoj litici ^{tužno} čudno sjedi ptica ~~jedna~~ neka čudna, tužno sjedi i još tužnije pjeva. To je samotani sivi "sten-ski" kos, što se s one sjetne visine ispovijeda sutonu i moru..."

Te su mu riječi podsjetile na odgovor, što ga je ^{e.} dao prijatelju pok. dru. Milivoju Dežmanu, kad mu je nudio mjesto upravitelja Dječijeg Doma u Crkvenici: --Mnogo zahvaljujem, rekao je Car, ali ja ostajem na grebenu, najbližem no-jem dragom kraju. Tako je ~~odgovorio~~ otprilike odgovorio i kad su ga zvali u Beograd na ministarstvo Narodnoga zdravlja ili socijalne politike.

Na grebenu kao onaj passerus solitarius, što se sa svoje sjetne visine ispovijeda sutonu i moru.

I danas je na najbližem grebenu....

Uvijek disciplinovan. Kad je g. 1895 stavljen pred alternativu da se da-lje pripravlja za neke ispite ili da ~~xxxxxxxx~~ ^{pride} k Družbi kao vršilac tajničkih dužnosti, on je odabrao Družbu. Kad je g. 1900 imao da bira ^{između} do-ta-đašnje svoje nastavničke službe ~~xxxx~~ i rada u Družbi i kod "Narodnog lista, odabrao je ovo posljednje. Kad su mu 25 novembra 1918 došli javiti u školu, neka bježi, jer da će biti uapšen, on je otišao u nadi da će u Zagrebu položiti onaj neki ispit. Ali jedva je na Rijeci stupio sa parobroda na kraj, izišli pred njega prijatelji, da će ga trebati u Narodnom Vijeću ~~xxxxxx~~ u Sušaku. I on je ostao...

G. 1930 slavio je svoju šezdesetgodišnjicu. ~~xxx~~ U ovom razdoblju od deset go-dina napisao je romane: Naša Mare, Lutalice, Presječeni puti i Suor Aurora Veronika. ^{Veronika} Nagradenu dramu "Oče budi volja tvoja" i komediju Vicencica (1933 da-vana je lijepim uspjehom u kazalištu zagrebačkom.) Oveće novele "Marina", Pod-južnim krstom", "Brik Ivić" itd. Bio je glavnim saradnikom ~~xxxx~~ mladog Stražara za koji je napisao više kraćih ~~xxxxxx~~ pripovijesti ~~xxxxxx~~. Za razne o-novine, osobito za Novosti više članaka, u Jadranskoj Straži i u nekim dru-gim publikacijama razne članke i novele. Pored toga uredio je i većim dijelom sam ~~xxxxxx~~ ispisao deset godišnjaka revije "Mornara". I još monografiju "Matko Mandić" i historijat Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru (u rukopisu. Bio je nekoliko godina i pretsjednikom oblasnog Odbora Jadranske Straže na Sušaku. Jadransku Stražu smatra on i sada društvom, koje je u neku ruku ^{negdašnjoj} najbliže Družbi.